

№4 Хаттама

"Астана-Өрнек" ЖШС қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнама талаптарын сақтау мәселелері бойынша тоқсан сайынғы түсіндіру және оқыту іс-шараларын өткізу

Өткізу күні мен уақыты: 30.12. 2025, 12-00 сағат

Өтетін орны: Астана қаласы, Есіл ауданы, Қабанбай батыр даңғылы, 22

"Астана – Өрнек" ЖШС-нің комплаенс-менеджері Г. А. Ахметова өткізді .

"Астана-Өрнек" ЖШС директорының м.а. Кемелбеков а. ш., қызметкерлер қатысты.

Күн тәртібі: **Сыбайлас жемқорлыққа қарсы құралдарды меңгеру**

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңның 8-бабында:

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау-бұл сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және зерделеу.

Бұл ретте, сол Заңның 1-бабының 12) тармағына сәйкес:

Сыбайлас жемқорлық тәуекелі - бұл сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелінің құрылымында жалпы түрде келесі элементтерді ажыратуға болады:

сұраныстың болуы: мемлекеттік қызметшінің жұмысының нәтижелері материалдық немесе заңда көзделмеген өзге де мүдделілікті туғызуға қабілетті. Яғни, мемлекеттік қызметшіге тиімді шешім қабылдағаны, олардың мәселесін қарау мерзімдерін қысқартқаны не ұлғайтқаны, ақпаратты бұрмалағаны және жасырғаны және т. б. үшін заңсыз сыйақы төлеуге дайын адамдар бар.

мемлекеттік қызметшінің қалауының кеңдігінің болуы: шешім қабылдау және мемлекеттік қызметшінің міндеттерін орындау критерийлері нақты реттелмеген, соның салдарынан жұмыста ол өз қалауын басшылыққа ала алады, бұл қабылданған шешімнің дұрыстығын тексеруді қиындатады;

мемлекеттік қызметшілердің міндеттерді орындау процесінің ашықтығы жеткіліксіз: жеке-дара шешім қабылдау, мониторинг және кейінгі бақылау жүйесінің болмауы және т. б.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне талдау жүргізу мемлекеттік қызметшілердің қызметіндегі осы үш элементтің жиынтығын анықтауға бағытталған.

Жоғарыда аталған элементтердің кем дегенде біреуі болмаған жағдайда, сыбайлас жемқорлық тәуекелінің жағдайы, әдетте, пайда болмайды, ал бірінші тексеру кезінде пайда болған жағдай оңай анықталады.

Мәселен, мысалы, егер мемлекеттік қызметші ақшалай қаражатты бөлу және қайта бөлу туралы шешім қабылдаса, Мемлекеттік сатып алу процесіне қатыспаса, бөгде адамдардың материалдық қызығушылығын тудыруы мүмкін басқа өкілеттіктерді жүзеге асырмаса немесе Халықпен мүлдем араласпаса, онда оның жұмысында сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындау ықтималдығы аз.

Сол сияқты, сыбайлас жемқорлық тәуекелдері алқалы шешімдер қабылдау не оларды қабылдау өлшемшарттарын нақты айқындау жағдайларында сирек кездеседі, олардан кез келген ауытқу тексеру кезінде (олар тұрақты жүргізілген жағдайда) айқын және оңай анықталады.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдері нысанасына міндетті түрде мемлекеттік органдар мен ұйымдардың (арнаулы мемлекеттік органдарды қоспағанда) қызметі, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметі талданады.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңның 8-бабына сәйкес, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау:

- * сыртқы-сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет жүргізеді;
- * ішкі-мемлекеттік органның өзі жүргізеді.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау рәсімі түріне қарай мынадай нормативтік құқықтық актілердің бірімен регламенттеледі:

- Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізу қағидалары (Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Төрағасының 2023 жылғы 29 қыркүйектегі № 307 бұйрығымен бекітілген);

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидалары (Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы № 12 бұйрығымен бекітілген).

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРІН ТАЛДАУ РӘСІМІ

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау мемлекеттік органдар мен ұйымдардың (арнаулы мемлекеттік органдарды қоспағанда) қызметіне қатысты, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметіне қатысты сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет басшысының және тиісті мемлекеттік органның бірінші басшысының (сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізу қағидаларының 2-тарауы) бірлескен шешімі негізінде жүргізіледі.

Бірлескен шешім қабылдануы мүмкін:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг немесе әлеуметтік сауалнама нәтижелері бойынша;
- талдау объектісі-мемлекеттік органның бастамасы бойынша;
- ҚР Президентінің, Премьер-Министрдің, Президент Әкімшілігінің тапсырмасы бойынша не ҚР Президенті жанындағы консультативтік-кеңесші органдардың ұсынымдары негізінде.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сыртқы талдау оларды құқықтық және өзге де актілерде, сондай-ақ ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметте анықтауды қамтиды.

Ол келесі кезеңдерді қамтиды:

1. Ақпаратты жинау және талдау;
2. Талдамалық анықтаманы келісу және оған қол қою;
3. Бекітілген іс-шаралар жоспарына сәйкес сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөнінде шаралар қабылдау (Талдамалық анықтамаға қол қойылған сәттен бастап 10 жұмыс күні ішінде бекітіледі).

Өз кезегінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау мемлекеттік органдар мен ұйымдарда, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінде осы орган немесе ұйым басшысының шешімі бойынша жылына кемінде бір рет жүргізіледі.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау бүкіл ұйымның немесе оның құрылымдық бөлімшелерінің қызметін қамтуы мүмкін.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сыртқы талдау үшін көзделген стандартты кезеңдерден басқа, ішкі талдау талдамалық анықтама дайындалғаннан кейінгі қосымша кезеңді – сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ұшыраған лауазымдарды олардың тізбесін қалыптастыра отырып айқындауды қамтиды.

Бұл тізбе кейіннен сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ұшыраған лауазымдарды атқаратын адамдармен жүйелі профилактикалық жұмысты ұйымдастыру кезінде пайдаланылады.[2][2]

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сыртқы талдауға ұқсас, ішкі тәуекелдердің нәтижелері бойынша оларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспары да әзірленуде.